

การศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนุมิเตอร์
An Analysis of Literary Language in Thai Country Songs of Nhoo Meter
ดร.สุนทรี ดวงทิพย์*
Dr.Soontaree Dountipya

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนุมิเตอร์ โดยศึกษาจากผลงานเพลงอัลบั้มชุดนิราศป่าปูนและอัลบั้มลูกทุ่ง มิเตอร์ ชุดที่ 1-5 รวม 24 เพลง ผลการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏดังนี้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาสาระสะท้อนวิถีชีวิตและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม โดยนำเสนอเนื้อเพลงด้วยภาษาที่เรียบง่าย ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงสามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมกับอารมณ์เพลง จึงทำให้ผู้ฟังหรือผู้รับสารเข้าใจความหมายได้ตรงกับที่ผู้ประพันธ์เพลงต้องการ ซึ่งความงามด้านวรรณศิลป์เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมให้วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนุมิเตอร์มีคุณค่า น่าสนใจ โดยเฉพาะความโดดเด่นด้านวรรณศิลป์ อันได้แก่การใช้ภาพพจน์ในเพลงลูกทุ่ง ประกอบด้วย ภาพพจน์เปรียบเทียบ (อุปมา อุปลักษณ์) ภาพพจน์สิ่งแทน (สัญลักษณ์ นามนัย) ภาพพจน์สมมติ (บุคลาธิษฐาน สมมุติภาวะ) ภาพพจน์ขัดแย้ง (ปฏิปจน์ ปฏิพากย์) ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์) และด้านการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่ง ประกอบด้วย การเล่นคำ การซ้ำคำ และการซ้ำเสียง

คำสำคัญ : เพลงลูกทุ่ง / วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง / วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

ABSTRACT

This research aims to study the background of Thai country songs, literature of Thai country songs and to analyze the art of literature in Thai country songs perform by Nhoo Meter. The research investigates 24 songs from the album NIRAS PAPOON and LOOKTHONG METER 1-5 and the study indicates as following. The literatures in Thai country songs reflect ways of life, and stories in the society by using simple language. The composer use words that are suitable with the moods of the songs. Therefore, listener or audience can understand the same meaning as the composer wants to convey. Moreover, the beauty in art of literature is the main component that helps to support the interestedness of literature in the songs that were composed by Nhoo Meter. The remarkableness in the art of literature that obviously appears are metaphor, metonymy, personification, paradox, onomatopoeia, hyperbole, pun, word repetition and sound repetition.

Keywords : Thai country songs / literature of Thai country songs / analyze the art of literature in Thai country songs

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีพัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้านและเพลงไทยเดิม มีวิธีการร้องและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ มีทำนองเพลงฟังแล้วเข้าใจง่าย มีลีลาเฉพาะ เน้นความสนุกสนาน ทำนองเพลงมาจากเพลงพื้นบ้าน เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งจะมีลักษณะเด่น การร้องจะใช้ลูกคอหรือจังหวะรัวเสียงและมีการเอื้อนเสียงเป็นสำคัญ มากไปกว่านั้นการถ่ายทอดอารมณ์เพลง ถือเป็นหัวใจสำคัญของการขับร้องเพลงลูกทุ่ง เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งจะมีลักษณะเด่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงแล้วถ่ายทอดออกมาด้วยความซาบซึ้งกินใจ

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาที่สามารถเข้าถึงประชาชนทั่วไปได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น โดยไม่ต้องอ่านเพียงได้ฟังก็ให้ความสะเทือนอารมณ์ได้และมีบทบาทในสังคมปัจจุบันมาก เพราะผู้แต่งพยายามหลีกเลี่ยงปัญหา ความเป็นอยู่ของคนทุกระดับออกมานำเสนอได้อย่างชัดเจน และสามารถจดจำได้ง่าย เพราะเสียงดนตรีประกอบ ทำให้เกิดความสนุกสนานไม่เคร่งเครียดกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งจึงมีบทบาทต่อสังคมและได้รับความนิยมมากขึ้น ทั้งนี้วงการเพลงลูกทุ่งไทยยังมีนักร้อง นักประพันธ์เพลงหลายคนที่มีความสามารถทั้งขับร้องและประพันธ์เพลงจนเป็นที่ยอมรับในทุกระดับของสังคมไทย

หนู มิเตอร์ เป็นนักร้องและนักประพันธ์เพลงที่มีความสามารถและประสบผลสำเร็จทั้งสองด้าน หนู มิเตอร์ได้นำความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ได้ซึมซับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ถ่ายทอดเป็นบทเพลง ผลงานของเขาจึงเป็นความแปลกใหม่ มีเอกลักษณ์ โดยเฉพาะความงามทางวรรณศิลป์อันประณีตที่หนู มิเตอร์ได้ใช้ความสามารถในการนำกลวิธีการเลือกสรรคำมาใช้ประพันธ์เพลงได้อย่างโดดเด่น เหมาะสมกับอารมณ์เพลง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตรงกับที่ผู้ประพันธ์เพลงต้องการ

จากเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประพันธ์เพลงของหนู มิเตอร์ จนถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญอีกบุคคลหนึ่งของวงการเพลงลูกทุ่งไทย จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในผลงานเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ว่าเป็นวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่มีคุณค่า ให้ทั้งความงามทางวรรณศิลป์ ความบันเทิง คติสอนใจตลอดทั้งสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยอย่างเห็นภาพพจน์ที่ชัดเจน ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างในการประพันธ์เพลงที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง และวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาวรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ โดยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา คือ

1.1 ความเป็นมาของเพลงลูกทุ่งและวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ศึกษาในด้านความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง ลักษณะของเพลงลูกทุ่ง นักประพันธ์เพลงลูกทุ่งที่มีชื่อเสียง ประวัติและผลงานของครูเพลงลูกทุ่งและภูมิหลังของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

1.2 วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ ศึกษาในด้านภาพพจน์ ได้แก่ ภาพพจน์เปรียบเทียบ (อุปมา อุปมา) ภาพพจน์สิ่งแทน (สัญลักษณ์ นามนัย) ภาพพจน์สมมติ(บุคลาธิษฐาน สมมุติภาวะ) ภาพพจน์ขัดแย้ง (ปฏิปจน์ ปฏิกาย) ภาพพจน์เลียนเสียง(สัทพจน์) ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์) และความงามด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การเล่นคำ การซ้ำคำ การซ้ำเสียง

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ จากอัลบั้มชุดนิราศป่าปูนและอัลบั้มลูกทุ่ง มิเตอร์ ชุดที่ 1- 5 และวิเคราะห์วรรณศิลป์เฉพาะวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์โดยหนู มิเตอร์ รวมจำนวนทั้งหมด 24 เพลงในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งจากอัลบั้มชุดนิราศป่าปูนและอัลบั้มลูกทุ่ง มิเตอร์ ชุดที่ 1- 5 (ผลงานการประพันธ์เพลงของหนู มิเตอร์, 2556)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นเตรียมและรวบรวมข้อมูล

รวบรวมและศึกษาผลงานเพลงของหนู มิเตอร์ จากผลงานเพลงที่ขับร้องโดยหนู มิเตอร์ ในอัลบั้มชุดนิราศป่าปูนและอัลบั้มลูกทุ่ง มิเตอร์ ชุดที่ 1- 5 รวมจำนวนทั้งหมด 45 เพลง รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง วรรณศิลป์ ประวัติและผลงานของหนู มิเตอร์ และศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณศิลป์ในวรรณกรรม เพื่อนำมาประมวลสรุปเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์วรรณศิลป์

2. ขั้นจัดกระทำข้อมูล

คัดลอกข้อมูลโดยถอดความจากแผ่นซีดีเพลง วิดีโอและอินเตอร์เน็ต เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลเพลงมาเรียงตามลำดับอัลบั้มเพลง

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ ในด้านภาพพจน์ ได้แก่ ภาพพจน์เปรียบเทียบ (อุปมา อุปลักขณ์) ภาพพจน์สิ่งแทน (สัญลักษณ์ นามนัย) ภาพพจน์สมมติ (บุคลาธิษฐาน สมมุติภาวะ) ภาพพจน์ขัดแย้ง (ปฏิปจน์ ปฏิพากย์) ภาพพจน์เลียนเสียง (สัทพจน์) ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์) และความงามด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การเล่นคำ การซ้ำคำ การซ้ำเสียง

4. ขั้นนำเสนอข้อมูลการศึกษาวิเคราะห์

นำเสนอข้อมูลและผลการศึกษาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษา มีข้อค้นพบดังนี้

ความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิตและสภาพสังคม ที่แสดงถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติ วัฒนธรรมไทยและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมชาวบ้านนำเสนอเป็นเนื้อเพลงด้วยภาษาที่เรียบง่าย สื่อความหมายได้อย่างตรงไปตรงมา ใช้ภาษากันด้วยสำนวนคมคาย เร้าอารมณ์ สร้างความสนุกสนาน โดยมีท่วงทำนอง จังหวะ คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้อง การบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งให้บรรยากาศของความเป็นลูกทุ่งหรือสังคมชนบท (จรรยา บัวบาน, 2548, หน้า 13; สมยศ สิงห์คำ, 2534, หน้า 30 และจินตนา ดำรงเลิศ, 2531, หน้า 9)

เพลงลูกทุ่งมีกำเนิดมาพร้อมกับเพลงไทยสากล เพียงแต่ว่าในยุคเริ่มแรกนั้นยังไม่มีแบ่งประเภทของเพลง และถือว่าเป็นเพลงกลุ่มเดียวกันที่มีพัฒนาการมาจากเพลงไทยเดิมในยุคเริ่มแรก แต่มีนักร้องกลุ่มหนึ่ง

ที่นิยมร้องเพลงที่มีเนื้อหาบรรยายเกี่ยวกับชีวิตของชาวบ้านในชนบท หมู่สาวชานาและความยากจน ชาวบ้านเรียกเพลงกลุ่มนี้ว่าเพลงตลาด การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้เนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง หรือการจัดแสดงวงดนตรีลูกทุ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย (กิตติวุฒิ เผ่าบ้านฝาง, 2551, หน้า 25-27; ทรงศิลป์ สุขแสน, 2548, หน้า 35-37 และคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532, หน้า 34-35)

ระหว่าง พ.ศ. 2520-2528 เป็นช่วงเวลาที่ยังการเพลงลูกทุ่งทั้งนักร้องและนักแต่งเพลง มีการปรับตัวให้ทันกับรสนิยมของผู้ฟังและปรากฏการณ์ทางสังคม มีการตื่นประภอบการร้องเพลงลูกทุ่ง นักร้องเพลงลูกทุ่งแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ทรูหรา และเป็นยุคเพลงลูกทุ่งที่เป็นระบบนายทุน ในปี 2528 มีนักร้องหญิงคือพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นที่รู้จักและถูกขนานนามว่าเป็น ราชินีเพลงลูกทุ่ง และเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งคนแรกที่มีการจัดแสดงคอนเสิร์ตในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของวงการเพลงลูกทุ่ง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เริ่มมีการอนุรักษ์เพลงลูกทุ่ง เนื่องจากวงดนตรีแนวสตรีทและแนวร็อคได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางจากกลุ่มวัยรุ่นไทย จึงได้มีการรื้อฟื้นเพลงลูกทุ่งยอดนิยมในอดีตและนำมาร้องใหม่ ประกอบกับสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่ง ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2532 เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริมเพลงลูกทุ่ง และต้องการให้คนหันมาสนใจเพลงลูกทุ่งมากขึ้น หลังจากนั้นสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดงานนี้ขึ้นอีกในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 วงการเพลงลูกทุ่งที่ซบเซามานานได้กลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง เพลงลูกทุ่งจึงกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยอีกอย่างหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันเพลงลูกทุ่งยังคงต้องมีการปรับปรุงไปเรื่อยๆ ให้เข้ากับยุคสมัยและรสนิยมของผู้ฟังทั่วประเทศ เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งในการบันทึกเรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรมสืบไป

ลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่งที่เห็นได้ชัดเจนนั่นคือ ทำนองเพลงลูกทุ่ง เน้นความสนุกสนานครึกครื้นเป็นสำคัญ ฟังแล้วเข้าใจง่าย มีลีลาเฉพาะ โดยมีทำนองมาจากเพลงพื้นบ้าน ส่วนเนื้อหาเพลงลูกทุ่งก็จะเป็นเรื่องราวชาวบ้าน ที่นำเสนออย่างตรงไปตรงมา บรรยายชีวิตของชาวไร่ชาวนา เสียสละสังคม เป็นต้น การถ่ายทอดอารมณ์เป็นภาษาชาวบ้าน มีลักษณะเด่นจากการใช้ลูกคอ หรือจังหวะรัวเสียงและมีการเอื้อนเสียงเป็นสำคัญ ใช้สำเนียงพื้นบ้าน (สุกรี เจริญสุข, 2532, หน้า 94-96) ทำนองและจังหวะเพลงลูกทุ่ง มีลักษณะทั้งที่เป็นแบบไทยและแบบสากลหรือแบบตะวันตก ซึ่งในระยะต้นๆของเพลงลูกทุ่งมีทำนองและจังหวะที่ดัดแปลงมาจากเพลงไทยเดิม นั้น ได้แก่ แหกเทศน์ สวดคฤหัสถ์ จำอวด ลิเก (ทรงเครื่อง) ลิเกลูกหมัด (ไม่ทรงเครื่อง) ลิเกบันดล ลำตัด เพลงขอทาน และเพลงพื้นเมือง โดยนำมาดัดแปลงแล้วใส่ดนตรีประกอบเกิดเป็นเพลงแบบใหม่ขึ้นมา (จินตนา ดำรงเลิศ, 2533, หน้า 68-93)

สำหรับคุณค่าของเพลงลูกทุ่งนั้น กล่าวคือ เพลงลูกทุ่งเป็นเสมือนสื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย ทำให้ผู้ฟังได้เข้าใจภาพวิถีชีวิตท้องถิ่นไทย เพราะมีเนื้อหาบรรยายสภาพแวดล้อม ธรรมชาติของชนบทไทย การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ท้องทุ่ง ไร่นา แม่น้ำ ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ ตลอดจนสายลม แสงแดด แสงจันทร์ ดวงดาว ฯลฯ ประชากรที่กล่าวถึงในเพลงมักเป็นชาวชนบทหรือไม่ก็คนยาก คนจน บรรยายถึงความรัก การประกอบอาชีพ ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การแต่งกาย การบริโภคอาหาร สิ่งบันเทิง และในบางครั้งเพลงลูกทุ่งสะท้อนถึงระบบความเชื่อและระบบค่านิยม (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2532, หน้า 38)

นักประพันธ์เพลงลูกทุ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่ง นักประพันธ์เพลงลูกทุ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดท่วงทำนองและเนื้อเพลง โดยมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำความรู้สึกรหรือเหตุการณ์ต่างๆ มาถ่ายทอดเป็นบทเพลงอย่างมีความหมายและประทับใจผู้ฟัง (เขตต์อรัญ เลิศพิพัฒน์, 2545, หน้า 24-27) นักประพันธ์เพลงลูกทุ่งที่ได้รับยกย่องเป็นครูเพลงมีอยู่หลายท่าน อาทิ สมนึก ทองมา ,ประทวน ฉิมพะวงค์ เป็นต้น

หนู มิเตอร์ (สร้างศิลป์ เรื่องศรี) เป็นนักประพันธ์เพลงลูกทุ่งที่สำคัญอีกคนหนึ่ง ที่วงการเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันให้การยอมรับ ด้วยความที่หนู มิเตอร์ได้นำแนวคิด ความรู้ และประสบการณ์มาถ่ายทอดเป็นบทเพลง ผลงานของเขาจึงเป็นความแปลกใหม่ที่ไม่ใครทำได้เหมือน เช่น เพลงขอหมอนใบนั้นที่เธอฝันยามหนุน ซึ่งเป็นเพลงที่แต่งคำร้อง-ทำนองโดยหนู มิเตอร์ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างยิ่ง จากนั้นหนู มิเตอร์ ได้แต่งเพลงออกตามมาอีกหลายอัลบั้ม จากความสามารถในการขับร้องและการประพันธ์เพลงของหนู มิเตอร์ จึงทำให้ได้รับการยกย่องและยอมรับจากบุคคลในวงการเพลงว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานเพลง จนถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญอีกบุคคลหนึ่งของวงการเพลงลูกทุ่งไทย

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง หมายถึง วรรณกรรมประเภทหนึ่งที่แสดงออกด้วยการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารเรื่องราวให้เข้าใจระหว่างมนุษย์ ซึ่งถูกถ่ายทอดในฐานะเครื่องมือสื่อความรู้สึก อารมณ์ และมีเนื้อหาสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม อีกทั้งมีเนื้อหาที่แสดงถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติ วัฒนธรรมไทยและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอเป็นเนื้อเพลงด้วยภาษาที่เรียบง่าย สื่อความหมายได้อย่างตรงไปตรงมา (ชรินทร์ อินทะสุวรรณ, 2554, หน้า 25; บุญยงค์ เกศเทศ, 2536, หน้า 117 และเจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2532, หน้า 13)

ลักษณะการใช้ภาษาในคำร้องของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมี 2 ลักษณะ (จินตนา ดำรงเลิศ, 2533, หน้า 68-93) คือ การใช้ภาษาที่มีความถูกต้องทั้งทางด้านภาษาและฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรอง ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ และกลอน (จรรยา หอมระรื่น, 2534, หน้า 203) ซึ่งบทเพลงเหล่านี้จะนำมาจากวรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น เรื่องอิเหนา กากี รามเกียรติ์ ลิลิตพระลอ นิทานชาดก หรือนิทานเกี่ยวกับพุทธประวัติ ภาษาที่ใช้จึงมีความไพเราะ เช่น เพลงครุฑ ของ บุญสม อยุธยา จากเรื่องกากี เพลงยอยศพระลอ คำร้องโดย โถง สุวรรณรัตน์ ทำนองโดย พยงค์ มุกดา จากเรื่องพระลอ เป็นต้น การใช้ภาษาอีกลักษณะหนึ่งคือการใช้ภาษาชาวบ้าน หมายถึง ภาษาที่ใช้ในบทเพลงลูกทุ่งเป็นภาษาพื้นๆ แบบชาวบ้าน ฟังเข้าใจง่าย ไม่ใช้ศัพท์ยาก บางเพลงใช้ศัพท์สำนวนและสำเนียงเป็นภาษาถิ่นของภาคต่างๆ และขับร้องด้วยสำเนียงถิ่นต่างๆซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของเพลงลูกทุ่ง นักร้องเพลงลูกทุ่งมักออกเสียงเพี้ยนไปจากเสียงวรรณยุกต์ของภาษามาตรฐาน บางครั้งเป็นสำเนียงที่เจตนาให้เพี้ยนเสียง เพื่อเน้นความรู้สึกให้เป็นชนบทของท้องถิ่นนั้นๆ หรืออาจติดมากับตัวนักร้องเอง ได้แก่ ชาย เมืองสิงห์ รุ่งเพชร แหลมสิงห์ ศรีคีรี ศรีประจวบ ศรีเพชร ศรีสุพรรณ สายัณห์ สัญญา จิระพันธ์ วีระพงษ์ เป็นต้น เพลงที่เป็นภาษาชาวบ้านได้แก่ เพลงไม่พินตาย ของชัยพร เมืองสุพรรณ เพลงมอง ของ สุรพล สมบัติเจริญ เพลงแม่แดงรมไบ ของ เบ็ญจมิตร เพลงคนใต้หลอกลวง ของประจวบ วงศ์วิชา เพลงบ้านใกล้เรือนเคียง ของ วิเชียร คำเจริญ เพลงฝนเดือนหก และเพลงอยู่ตึ้น้องหาว่าพี่โกหก ของ ไพบุลย์ บุตรขัน เป็นต้น

วรรณศิลป์ในวรรณกรรม

วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการใช้ถ้อยคำ โดยหลักสำคัญของวรรณศิลป์คือ ความประณีตงดงามในเรื่องของการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา ความผสมกลมกลืนกันทั้งเนื้อหา รูปแบบ ตลอดจนรวมทั้งความมีสาระ ข้อคิดเห็นที่แฝงอยู่ในเรื่องและความงาม ที่สำคัญที่สุดของวรรณศิลป์คือกลวิธีในการแต่ง และวิธีที่สวยงามคือความผสมกลมกลืนกันอย่างประณีตของวรรณกรรม ทั้งนี้ยังสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจได้อย่างชัดเจน (อิงอร สุพันธ์ุณี, 2554; รสริน ดิษฐบรรจง, 2552; ดวงใจ ไทยอุบล, 2550 และธเนศ เวศน์ภาดา, 2549)

วรรณศิลป์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้วรรณกรรมมีคุณค่าน่าสนใจ วรรณกรรมที่ใช้วรรณศิลป์ชั้นสูงนั้นจะทำให้คนอ่านได้รับผลทางอารมณ์และความรู้สึก การวิเคราะห์งานประพันธ์จึงควร

พิจารณาวรรณศิลป์เป็นอันดับแรก แล้วจึงพิจารณาว่ามีคุณค่าหรือน่าสนใจเพียงใด โดยพิจารณาจากการสะท้อนถึงอารมณ์โกรธแค้นและสะท้อนใจ การบรรยายโวหาร เจริญเปรียบเทียบ คำศัพท์ ความไพเราะ การเล่นคำ การเลือกสรรคำมาใช้ กวีโวหารและสำนวนโวหาร

ภาพพจน์เป็นกลวิธีอันเป็นศิลปะของการใช้ภาษาสำนวนในการพูดหรือการแต่งหนังสือ ที่จะทำให้มีความน่าสนใจ เพราะภาพพจน์จะช่วยสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่าน เพื่อสร้างพลังในการสื่อสาร ทำสิ่งที่น่าสนใจยากให้เข้าใจง่าย ทำให้ผู้อ่านได้รับทั้งอารมณ์รสและสุนทรียรสจากข้อความที่ผู้เขียนรังสรรค์ขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจคิดตามที่ผู้เขียนบรรยาย อีกทั้งได้ยินเสียง ได้กลิ่น ได้อารมณ์ เกิดความรู้สึกสะท้อนใจไปกับศิลปะการประพันธ์ การเสนอภาพพจน์ที่ดีจะทำให้มโนทัศน์ของผู้อ่านเด่นชัดขึ้น อันจัดเป็นคุณค่าทางวรรณศิลป์ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมแบ่งออกเป็น ภาพพจน์เปรียบเทียบ (อุปมา อุป้องณ์) ภาพพจน์สิ่งแทน (สัญลักษณ์ นามนัย) ภาพพจน์สมมติ (บุคลาธิษฐาน สมมุติภาวะ) ภาพพจน์ขัดแย้ง (ปฏิปจน์ ปฏิภาค) ภาพพจน์เลียนเสียง (สัทพจน์) และ ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์) (อิงอร สุพันธุ์วิช, 2554, หน้า 83; ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา, 2552, หน้า 21 และประคอง เจริญจิตรกรรม, 2551, หน้า 94)

นอกจากนี้ความงามด้านการใช้ภาษา ถือเป็นหลักสำคัญวรรณศิลป์อีกประการหนึ่งของการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีศิลปะ (อิงอร สุพันธุ์วิช, 2554, หน้า 68; ธเนศ เวศน์ภาดา, 2549, หน้า 31 และ กระแสร์ มาลาภรณ์, 2522, หน้า 58) ความงามด้านการใช้ภาษาในวรรณกรรมได้แก่ การเล่นคำ การซ้ำคำ และการซ้ำเสียง

วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์

ผลการศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามขอบเขตของเนื้อหาคือภาพพจน์ และความงามด้านการใช้ภาษา ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ภาพพจน์ ภาพพจน์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ แบ่งเป็น

1.1 ภาพพจน์เปรียบเทียบ คือกลวิธีอันเป็นศิลปะของการใช้ภาษาเพื่อเปรียบเทียบประกอบด้วย

(1) ภาพพจน์แบบอุปมา เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจนได้แก่คำว่า เหมือน ดัง ดัง ดุจ เพียง แม่น คล้าย ทั้งนี้การใช้ภาพพจน์แบบอุปมายังสามารถบอกอารมณ์ที่ละเอียดซับซ้อนลุ่มลึกของผู้ประพันธ์คำร้องออกมาได้อย่างชัดเจนว่าต้องการสื่อหรือมีเจตนาอย่างไรในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี เช่น

“เป็นแผลหัวใจเรื่อรังก็ครั้งก็หนทนสู้

ชีวิตของฉันทูนันไรรู้ค่า

เจ็บแผลที่ตัวไม่กลัวเลยนั้

ไม่เคยจะเดินข้างทางโล่งยังเหยียดหยาม

ชีวิตจะอยู่อีกนานไหมหนา

เหมือนปูเหมือนปลาที่มันขาดน้ำ

แต่สิ่งสำคัญใจฉันทนสู้

เจ็บเป็นประจำหรือกรรมเก่ามี”

(แผลที่ใจ : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

ความรักอันใดไม่แมนรักกันไปทั่วแดน

คนเศรษฐีรักความมั่งมีชีวิตสุขสัน”

(เพลงรักคนที่เขารักเรามากกว่า : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

บทเพลงแผลที่ใจ ใช้คำว่า เหมือน เปรียบเทียบความผิดหวังจากความรักที่เกิดขึ้นในชีวิตว่า “เหมือนปูเหมือนปลาที่มันขาดน้ำ” อันเป็นการสะท้อนภาพความรักระหว่างชายหญิงที่ไม่สมหวัง เนื่องจากฝ่ายหนึ่งถูกปฏิเสธความรักในครั้งนี้ ซึ่งเปรียบเทียบให้เห็นภาพว่าเขาไม่สามารถจะดำเนินชีวิตต่อไปได้แล้วแล้วถ้าเขาคนที่รักไปแต่ก็ไม่ทำให้คนๆ นั้นเห็นใจ ส่วนบทเพลงรักคนที่เขารักเรามากกว่า มีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมา โดยใช้คำแสดง

การเปรียบเทียบคือ คำว่า แม่น เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่า รักใคร่ก็ไม่เท่ารักคนที่เขารักเรามากกว่า แต่ความรักที่ได้จากการมีทรัพย์สินเงินทองมาซัดกันนั้นไม่นานก็จืดจางเป็นแค่ภาพลวง

(2) ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ เป็นการนำสิ่งที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบ ความหมายของสิ่งที่เปรียบเทียบนั้นโยงไปถึงเรื่องที่ต้องการจะอธิบาย เพื่อให้เกิดการสร้างมโนภาพหรือจินตภาพที่กว้างไกล โดยไม่ใช่คำแสดงการเปรียบเทียบแต่สามารถรับรู้ได้โดยนัยว่าหมายถึงสิ่งใด ซึ่งการสร้างภาพพจน์แบบอุปลักษณ์นี้ทำให้บทเพลงน่าสนใจมักเกิดอารมณ์ควบคู่ทำให้เข้าใจเนื้อเพลง แนวคิด เจตนา และน้ำเสียงของผู้ประพันธ์เพลงได้ ทำให้เกิดมโนภาพในใจพร้อมทั้งเกิดความรู้สึกร่วมไปกับศิลปะการประพันธ์ เช่น

“นางฟ้าคงจำแลงมาล่อ	ใจที่จ่อแม่ นวลล่อไผ่ฝัน
ใจบึงไปถึงที่รักสองเราฝาก	ฝากใจรักผูกพัน”

(ทหารบกพ่ายรัก : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบ หญิงที่หมายปองว่าสวยงามเหมือนกับนางฟ้าที่แปลงร่างมาเป็นหญิงสาวและมาทำให้เขาหลงรัก

“รักเคยฉ่ำหวานพาลมาชื่นชม	รักไม่ได้สมระทมตรมเศร้า
รักเราถูกกีดกันเงินเท่านั้นที่เป็นกำแพง	รักที่ถูกแขงหมดแรงต้องร้องไห้”

(น้ำตาตกใน : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 2)

จากบทเพลงน้ำตาตกใน จะเห็นได้ว่าบทเพลงนี้มีการใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ เพื่อนำลักษณะเด่นที่มีความแตกต่างกันสองสิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบจากบทเพลงภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ คือ “กำแพง” ในที่นี้หมายถึง อุปสรรคที่ขวางกั้นความรัก กำแพงในครั้งนี่คือฐานะหรือเงินซึ่งเงินคือตัวบ่งชี้ความมั่นคง ความเป็นฐานะ จึงเปรียบเหมือนกำแพงสูงใหญ่ที่กั้นไม่ให้เขาทั้งสองได้รักกัน

1.2 ภาพพจน์สิ่งแทน ประกอบด้วย

(1) ภาพพจน์แบบสัญลักษณ์ เป็นการใช้คำหรือวลีที่มีความหมายในตัวเองและในเวลาเดียวกัน ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนจะเป็นคำที่เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความเพื่อสร้างภาพพจน์ ทั้งนี้การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งยังเป็นการสร้างจินตภาพซึ่งใช้รูปธรรมชักนำไปสู่ความหมายอีกชั้นหนึ่ง ส่วนใหญ่มักเป็นคำที่เข้าใจในสังคมหรืออยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่น

“ฉันทินคนเดียว ดุ่มดุ่ม	ฉันทินดุ่มดุ่มคนเดียว
บนหนทางคดเคี้ยว	เขาเรียกบักเสี้ยวพเนจร
.....
แต่ไม่มีคุณค่าราคาของน้ำใจ	โดนเหยียดและโดนหยาม
โดนประณามด้วยวาจา	โดนคำพิพากษาด้วยสายตาอันเลวร้าย
ค่าคุณคนวัตรวยจนด้วยเงินตรา	ด้วยวัตถุราคา ความหุรหุรา
วัตถุราคาประดับไว้ค่าของคน	อยู่ที่จิตใจหรือค่าของใครนั้นอยู่ที่เงิน
.....
ชอบเห็นความดีเป็นความชั่ว	ชอบเห็นดอกบัวเป็นงจกร”

(เสี้ยวพเนจร : อัลบั้มนิราศป่าปูน)

จากบทเพลงเสี้ยวพเนจร มีการใช้ภาพพจน์แบบสัญลักษณ์ คือ “ทางคดเคี้ยว” หมายถึง บททดสอบความอดทน “คำพิพากษา” หมายถึง การตัดสินหรือการกล่าวประณามในทางที่เสื่อมเสีย “เงิน” หมายถึง

อำนาจเงินตราที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าทางจิตใจคนในปัจจุบัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่หลายคนให้ความสำคัญ “ดอกบัว” หมายถึง พุทธศาสนา ความดี ความมีศีลธรรม

(2) ภาพพจน์แบบนามนัย เป็นการใช้คำหรือวลีที่บ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใด มาแสดงความหมายแทนสิ่งอื่นทั้งหมด เช่น บทเพลงไร้อ้อยคอยรัก เป็นการใชภาพพจน์แบบนามนัยเพื่อเอ่ยถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ความหมายเป็นอย่างอื่น ภาพพจน์แบบนามนัยในบทเพลงนี้คือ “เมืองกรุง” คือคำที่คนต่างจังหวัดใช้เรียกจังหวัดกรุงเทพมหานคร แสดงความเมืองหลวงของประเทศไทย และการใช้คำ “บ้านมุงหญ้าคา” แทนความเป็นชนบทที่เรียบง่าย ไม่น่าสนใจ ทั้งนี้ผู้แต่งได้สะท้อนแง่มุมต่างๆทั้งด้านอารมณ์ความรัก การดำเนินชีวิต และสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างชัดเจน เช่น

“ไร้อ้อยแห้งเหี่ยวเพราะเจ้าไม่อยู่
สวมเพชรวงใหญ่อยู่ในเมืองกรุง

ที่หนอดสู ฝ้าคูเจ้ารุ่ง
เพลินกลืนหอมฟุ้งลิ้มบ้านมุงหญ้าคา”
(ไร้อ้อยคอยรัก : อัลบั้มลูกทุ่งมิติเตอร์ 2)

1.3 ภาพพจน์สมมติ ประกอบด้วย

(1) ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน คือ การกล่าวถึงอะไรที่ไม่ใช่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติ ความคิด หรือ นามธรรม รวบรวมว่าสิ่งต่างๆดังกล่าวเป็นมนุษย์ เช่น

“เฝ้ารำพึงกับรวงข้าวหล่น
ครวญตามสายลมมา

บนอยู่กลางท้องนา
บอกเธอว่าข้าคิดถึง ”
(ข้างหลังภาพ : อัลบั้มนิราศป่าปูน)

จากบทเพลงข้างหลังภาพ มีการใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐาน “รวงข้าวหล่น” และ “สายลม” เพื่อแสดงลักษณะการสมมติให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ให้มีอากัปกริยาท่าทาง เหมือนมนุษย์ ผู้ประพันธ์ใช้ภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานเพื่อให้รับรู้สภาวะอารมณ์ของตน

(2) ภาพพจน์แบบสมมุติภาวะ คือ ผู้เขียนหรือบุคคลในเรื่องกล่าวถ้อยคำพูดจากกับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์อาจเป็นสถานที่ ต้นไม้ ดอกไม้ ความคิดนามธรรมใดๆ หรือแม้แต่บุคคลที่ตายไปแล้ว หรือไม่อยู่ ณ ที่นั้นก็ได้ หรือให้พูดกับสัตว์ สิ่งของและสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ราวกับว่าสิ่งเหล่านั้นมีชีวิตและสามารถรับรู้เข้าใจสิ่งที่พูดนั้นได้ เช่น บทเพลงเสี้ยวพเนจร ภาพพจน์แบบสมมุติภาวะในบทเพลงนี้คือ “ขอความคิดอันฉลาด มาช่วยกวาดข้าวบนแผ่นดิน” ในที่นี้มนุษย์พูดกับความคิดว่าให้ความคิดที่มีอยู่ในทุกคน โปรดช่วยคิดและมีสำนึกคิดถึงถึงผู้ที่ด้อยโอกาสกว่าบ้าง จงใช้ความคิดอันฉลาดสร้างสรรค์สิ่งดีๆที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น

“สังคมันน์มันแย่งลงทุกวัน
ขับขานเป็นบทเพลง
ขอความคิดอันฉลาด

จึงออกมาสื่อสารสร้างสรรค์
ขอแบ่งน้ำใจให้ผู้ด้อยโอกาส
มาช่วยกวาดข้าวบนแผ่นดิน ”
(เสี้ยวพเนจร : อัลบั้มนิราศป่าปูน)

1.4 ภาพพจน์ขัดแย้ง ประกอบด้วย

(1) ภาพพจน์แบบปฏิปจน์ คือ การใช้ภาพพจน์ที่เป็นศิลปะของการใช้คำถาม ซึ่งเป็นคำถามที่มีได้ห้วงคำตอบ เช่น

“พ่อจ๋า..แม่จ๋า..ลูกจำคำสอน
ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ในโลกา
ให้ผู้ยากไร้ได้อยู่ดีกินดี
เป็นไฉนที่บ้านนาเรา
ได้ยืนข้าวตามสายลมมา

“ไหนด่องว่ารักทหารที่พบก
เจ้าไม่น่าแซ่เขื่อน
บั้งเดียวไม่เหลียวมามอง
ลีม ลีมทหารเดินดิน

สวดมนต์ก่อนนอนขอพรภาวนา
ให้พ่อแม่เข้าสู่กายสบายใจ
ให้คนมั่งมีเห็นอกเห็นใจคนไม่มี
ปักกล้าปลูกข้าวหรือเปล่าพ่อจ๋า
ว่าฝนฟ้าไม่ตกมาซะเลย”

(แม่พอรอห่วงใย : อัลบั้มนิราศป่าปูน)
แล้วมาโกหกจนหัวอกกลัดหนอง
เห็นพลเรือนมีเงินมีทองแฉ่งเดียว
เงินเดือนให้น้องก็น้อยเต็มที
ลีมถิ่นรักเก่าเมืองลพบุรี”

(ทหารบกพายรัก : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

(2) ภาพพจน์แบบปฏิพากย์ คือการใช้คำที่มีความหมายขัดแย้งกันนำมาคู่กันได้อย่างกลมกลืน และการแสดงความหมายที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกันหรือเป็นไปไม่ได้ แต่เมื่อวิเคราะห์ความหมายลึกกลงไป อาจตีความได้อย่างกลมกลืน เช่น

“พบคนหล่อหล่อ รวยรวย
แต่ไม่มีคุณค่าราคาของน้ำใจ
โดนประณามด้วยวาจา
ค่าคุณคนวัดรวยจนด้วยเงินตรา

พบสาวสวยสวย มากหน้า
โดนเหยียดและโดนหยาม
โดนคำพิพากษาด้วยสายตาอันเลวร้าย
ด้วยวัตถุราคาความหุรหุรา”

(เสี่ยวพเนจร : อัลบั้มนิราศป่าปูน)

จากบทเพลงเสี่ยวพเนจร มีการนำคำที่มีความหมายขัดแย้งมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อแสดงถึงความพิเศษของคำที่มีความหมายขัดกันแต่นำมาใช้คู่กัน ภาพพจน์แบบปฏิพากย์ในบทเพลงนี้คือ “พบคนหล่อหล่อ รวยรวย พบสาวสวยสวย มากหน้า แต่ไม่มีคุณค่าราคาของน้ำใจ” เป็นการนำคำว่า หล่อ รวย สวย ที่แสดงถึงความหมายถึงความงามจากรูปลักษณ์ภายนอก มาขัดแย้งกับคำว่า คุณค่า ซึ่งในที่นี้หมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์หรือมีมูลค่าทางใจสูง แต่ในบทเพลงนี้เปรียบให้เห็นว่า ความงามจากรูปลักษณ์ภายนอกคือความหล่อ ความสวย หรือความรวย มิได้พัฒนาคุณค่าทางจิตใจของบุคคลเหล่านั้นให้สูงขึ้น มีดีแต่เพียงรูปร่างหน้าตาหรือฐานะเท่านั้น แต่จิตใจกลับไร้ซึ่งคุณธรรม ไร้ความมีน้ำใจและยังถูกถูกเหยียดหยามเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอีก อันแสดงถึงความเสื่อมโทรมทางจิตใจของคนในปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

1.5 ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์)

ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์)คือการเปรียบเทียบโดยการกล่าวเกินจริง มักเปรียบเทียบในเรื่องปริมาณว่ามีมากเหลือเกิน มีเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้นให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น และเพื่อสร้างโดยเน้นความรู้สึกและอารมณ์ เช่น

“ไกลแสนไกลสุดโค้งขอบฟ้า
หวงสุดห่วงใจนั้นแสนห่วงใย

ไกลสุดตาฟ้ามีอากันใจ
ไกลแสนไกลใจนั้นสุดคิดถึง”

(ข้างหลังภาพ : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

จากบทเพลงข้างหลังภาพ คือ “ไกลแสนไกลสุดโค้งขอบฟ้า ไกลสุดตาฟ้ามีอากันใจ” เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นความจริงว่า ความรักที่มีความผูกพันที่แนบแน่นนั้น ย่อมก่อให้เกิดเป็นความหวัง ความห่วงและความคิดถึง ถึงแม้จะอยู่ห่างกันแค่ไหนหรือมีอุปสรรคสิ่งใดมากขวางกั้นก็จะไม่สามารถห้ามหัวใจที่เต็มไปด้วยรัก

และผูกพันได้ ซึ่งเป็นการใช้ภาพพจน์แบบอติพจน์ที่เป็นวรรณศิลป์อันมีศิลปะอย่างมีคุณค่า ทำให้เข้าใจความพิเศษแห่งความคิดและซาบซึ้งในความงามของภาษาได้อย่างประสานกลมกลืน

2. ความงามด้านการใช้ภาษาใน วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ แบ่งเป็น

2.1 การเล่นคำ

การเล่นคำ คือ การพลิกแพลงคำ การนำคำที่มีรูปหรือเสียงพ้องกันหรือใกล้เคียงกันมาเล่นในเชิงเสียงและความหมาย การเล่นคำเป็นกลวิธีที่ใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำประพันธ์ แต่ความหมายของคำจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งการเล่นคำมีหลายวิธี เช่น การเล่นคำพ้องรูปพ้องเสียง การเล่นคำหลายความหมาย (อิงอร สุพันธ์วิช, 2554, หน้า 68; ธเนศ เวศน์ภาคดา, 2549, หน้า 31 และกระแสร้ มาลาภรณ์, 2522, หน้า 58) เช่น

“มีความรักมาให้มีหัวใจมาฝาก	หากว่าเธอต้องการก็เก็บรักษาไว้
เพราะหัวใจดวงนี้มีความรัก	เพราะหัวใจดวงนี้มีความรักดี
เพราะหัวใจดวงนี้มีความจริงใจ”

(ข้างหลังภาพ : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

จากบทเพลงข้างหลังภาพ มีการเล่นคำ “หัวใจ” ในความหมายที่หมายถึงความรัก และหัวใจที่เป็นอวัยวะสำคัญของร่างกาย

“ยามหนูน ขอให้เธอฝันดี	เช่นดั่งเธอมีฝันถึงกันตลอดไป
จะฝันถึงคนแสนดี	จะฝันว่ามีเธอเคียงข้าง
จะฝันถึงเธอสุดทาง	จะทอสายรุ้งความฝันให้เต็มขอบฟ้า”

(ขอหมอนใบนั่นที่เธอฝันยามหนูน : นิราศป่าปูน)

จากบทเพลงขอหมอนใบนั่นที่เธอฝันยามหนูน มีการเล่นคำ “ฝัน” ในความหมายถึง ความฝัน ความคิดถึง ความระลึกถึงกันและกัน และความคิดคำนึง

“ตะวันขึ้นที่โขงเจียม	พี่มาเจียมจิตเจียมใจ	แต่น้องเจ้าอยู่ไหนใด
ลืมิโขงเจียมไซ้ไหม	ให้พี่หลงมารอคอย”	

(ตะวันขึ้นที่โขงเจียม : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 4)

จากบทเพลงตะวันขึ้นที่โขงเจียม มีการเล่นคำว่า “เจียม” ในคำ โขงเจียม เจียมจิต เจียมใจ

2.2 การซ้ำคำ

การซ้ำคำ คือการใช้คำเดียวกันกล่าวซ้ำหลายแห่งในบทประพันธ์หนึ่ง เพื่อย้ำความให้หนักแน่นขึ้น การซ้ำคำในแง่วรรณศิลป์มักจะมีคำที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยสร้างความชัดเจนหนักแน่นของสารที่กวีต้องการสื่อมีลักษณะเหมือนไม้ยมก (ธเนศ เวศน์ภาคดา, 2549, หน้า 38 และกระแสร้ มาลาภรณ์, 2522, หน้า 59)

การซ้ำคำที่ปรากฏอยู่ในบทประพันธ์ของหนู มิเตอร์ เป็นการเน้นความให้เด่นชัด เพื่อให้เห็นว่าคำที่ซ้ำนั้นมีความสำคัญ หรือซ้ำคำเพื่อให้เกิดความหมายที่หลากหลายของแต่ละเหตุการณ์ในเนื้อเพลง และต้องการแสดงว่ามีมากหรือต้องการให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหวเรื่อยๆ เช่น

“มามองเงินเดือนให้หน่อย
 ลืมทหารเดินดินลืมนั่น
 เจ้าลืมรถ จี.เอ็ม.ซี
 ลืม ลืมทหารเดินดิน
 ลืม เจ้าลืมรถ จี.เอ็ม.ซี

ก็น้อยเต็มทีลืม
 รักเก่าเมืองลพบุรีลืม
 ลืมลิปตรีคนนี้เสียแล้วหนอนาง
 ลืมถิ่น รักเก่าเมืองลพบุรี
 ลืมลิปตรีคนนี้เสียแล้วหนอนาง”
 (ทหารบกพายรัก : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 1)

“โดนเหยียดและโดนหยาม
 โดนคำพิพากษา
 ค่าคุณคนวัดรวกจนด้วยเงินตรา
 วัดธรรมาคาประดับไว้ค่าของคน

โดนประณามด้วยวาจา
 ด้วยสายตาอันเลวร้าย
 ด้วยวัดธรรมาคาความหุรหุรา
 อยู่ทีจิตใจหรือค่าของใครนั้นอยู่ที่เงิน”
 (เสี้ยวพเนจร : อัลบั้มนิราศป่าปูน)

2.3 การซ้ำเสียง

การซ้ำเสียงโดยการเล่นคำด้วยพยัญชนะหรือสระ ซ้ำตัวแรกพยัญชนะ ใช้สระเสียงเดียวกัน หากมีตัวสะกดจะต้องเป็นตัวสะกดเสียงเดียวกัน การซ้ำเสียงนี้นอกจากเป็นการอวดฝีมือของ ผู้ประพันธ์แล้ว กวีไทยหรือรวมทั้งผู้ประพันธ์เพลงจึงมักจะใช้การซ้ำเสียงอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งมีการซ้ำเสียงอยู่ 3 ลักษณะ คือ การซ้ำเสียงพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะตัวแรก การซ้ำเสียงสระ และการซ้ำเสียงพยัญชนะท้ายหรือ ตัวสะกด เช่น

“ผมจรรรอนแรมจากลุ่มน้ำมูล
 เอาเสียงสวรรค์สร้างสรรค์ด้านศิลปิน

ทิ้งถิ่นดอกคุณเพราะความรุ่มน้อยด้อยต่ำเพียงดิน
 เป็นนักร้องลูกทุ่งพลัดถิ่นหากินอยู่กับเสียงเพลง”
 (ลูกทุ่งคนยาก : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 3)

“ลมหนาวที่คลอเคล้ากานดา
 อธิษฐานให้รักเรารุ่งเรืองเหมือนดั่งตะวัน
 ถิ่นสถานภูทอกบนยอดเขา
 นานเนา เหมือนตะวันที่ขึ้นก่อนใคร

เมื่อตะวันเบิกฟ้า สองเรามาผาแต้มด้วยกัน

 ตะวันขึ้นที่โขงเจียมพี่มาเจียมจิตเจียมใจ “
 (ตะวันขึ้นที่โขงเจียม : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 4)

“ลมหนาวเริ่มโชยผ่าน
 คิดถึงสัญญาจะมาร่วมเคียงกัวยาว
 เราก็ยังเฝ้ารอคู่ครองเกล้าเคียง

รวงข้าวเหลืองจับตา
 หนุ่มสาวบ้านเหนือกก็เคียงคู่กันเกล้าคลอ
 คอยร่วมเรียงเสียงเพลงกล่อมนา”
 (สัญญาเจ้าลืม : อัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ 5)

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ พบว่าความงามทางด้าน วรรณศิลป์มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้บทประพันธ์เพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ มีคุณค่า มีภาษาที่สละสลวย ประณีต และมีความไพเราะประทับใจ ทั้งนี้เมื่อได้พิจารณาถวาทวิธีการประพันธ์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ใน ด้านวรรณศิลป์แล้ว ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอกลวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำ ภาพพจน์ การสร้างจินตนาการและความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เข้าถึงลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์เพลงได้ดียิ่งขึ้น

ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านภาษาที่งดงาม เช่น สะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติ ความรักของชาย หญิง ทั้งด้านความรักที่สมหวัง ผิดหวัง ความรักของบุคคลในอาชีพต่างๆ ความรักต่างชนชั้นฐานะหรือความรัก

ต่างพรมแดน รวมถึงการตกอยู่ในห้วงอารมณ์แห่งความรัก สะท้อนในด้านครอบครัว การอบรมสั่งสอน ประเพณี ค่านิยม การเสียดสีล้อเลียนสังคม เป็นต้น

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ตั้งแต่อัลบั้มนิราศป่าปูน และอัลบั้มลูกทุ่งมิเตอร์ อัลบั้มที่ 1-5 มีความโดดเด่นในด้านวรรณศิลป์อย่างชัดเจนอันได้แก่ ภาพพจน์เปรียบเทียบ (อุปมา อุป้องค์) ภาพพจน์สิ่งแทน (สัญลักษณ์ นามนัย) ภาพพจน์สมมติ (บุคลาธิษฐาน สมมุติภาวะ) ภาพพจน์ขัดแย้ง (ปฏิปจน์ ปฏิพจน์) ภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์) การเล่นคำ การซ้ำคำ และการซ้ำเสียง จึงอาจกล่าวได้ว่าหนู มิเตอร์ เป็นทั้งนักร้อง และนักประพันธ์เพลงที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะด้านเนื้อร้อง ทำนองหรือแม้แต่สำเนียง จนทำให้เพลงของหนู มิเตอร์ได้รับความนิยมอย่างสูงสุด เนื่องจากสามารถสร้างความสุขทางสุนทรียะผ่านอารมณ์เพลง และภาษาได้อย่างละเอียดอ่อน รวมถึงข้อคิดจากเพลงและการแสดงตัวตนผ่านมุมมองต่างๆที่สะท้อนผ่านคำร้อง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดียิ่ง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายได้ดังนี้

1. เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สะท้อนชีวิตสภาพสังคม ที่แสดงถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมคติ วัฒนธรรมไทยและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมชาวบ้านนำเสนอเป็นเนื้อเพลงด้วยภาษาที่เรียบง่าย สื่อความหมายได้อย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับจินตนา ดำรงค์เลิศ (2533, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและการดำรงชีวิตของชาวชนบทไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีคุณค่าด้านสาระเกี่ยวกับสังคมและวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยอย่างกว้างขวาง ชาวชนบทไทยยึดมั่นในพุทธศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณีและสถาบันทั้งสาม ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ค่านิยมหลายประการของชาวชนบทแสดงให้เห็นความจำเป็นที่รัฐบาลต้องเข้าไปพัฒนาการศึกษาชนบทมากขึ้น การประกอบอาชีพของชาวชนบทขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ ภาวะหนี้สิน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งปรากฏในเพลงลูกทุ่ง และชลลดา มงคลวนิช (2542) ศึกษาลักษณะเนื้อหา รูปแบบ การใช้ภาษา และการสะท้อนวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏอยู่ในเพลง การใช้ถ้อยคำในบทเพลงไทยลูกทุ่ง มีลักษณะเป็นภาษาพูดที่สื่อ ความหมายแบบตรงไปตรงมาเป็นส่วนมาก เนื้อหาของบทเพลงไทยลูกทุ่ง สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทยซึ่งเนื้อหาที่ใช้ในบทเพลง ลูกทุ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และบางครั้งผู้แต่งเพลงอาจนำเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้น ในขณะนั้นมาบันทึกไว้ในบทเพลง

จึงกล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตคนไทยเพราะเพลงลูกทุ่งสามารถบอกเล่าเรื่องราวความเป็นอยู่ของสังคมในยุคหนึ่งได้เป็นอย่างดี สะท้อนถึงทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และสภาพแวดล้อมของสังคมในยุคหนึ่งๆ ที่เพลงถูกแต่งออกมา เป็นการเล่าเรื่องสภาพต่างๆ ทั้ง การรักบ้านเกิด ความรัก ความสุข แบบชาวชนบท หากต้องการรู้ว่าสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็สามารถหาความรู้ได้จากการฟังเพลงลูกทุ่ง นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังสะท้อนถึงลักษณะนิสัย บุคลิกภาพโดยรวมของผู้คนทุกเพศทุกวัยในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย

2. บทเพลงลูกทุ่งนับว่าเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง que แสดงออกด้วยการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เรื่องราวให้เข้าใจระหว่างมนุษย์ ซึ่งถูกถ่ายทอดในฐานะเครื่องมือสื่อความรู้สึก อารมณ์ และมีเนื้อหาสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม เป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะเด่นของเรื่องการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีศิลปะและมีรูปแบบการประพันธ์คำร้องที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจน สอดคล้องกับเนตรนภา ยิวเหียง (2553) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งในฐานะงานวรรณกรรม กล่าวได้ว่า ในด้านเนื้อหาของบทเพลงสามารถสื่อประสบการณ์ร่วมทั้ง ประสบการณ์ทางอารมณ์และความคิดที่เป็นปฏิกิริยาต่อปัญหาในบริบทสังคมมีประสิทธิผลในการสื่อสารเนื้อหา

ทางอารมณ์และความคิดไม่ต่างจากรรณกรรมเพื่อการอ่าน ผู้ประพันธ์เพลงสามารถสรรคำมาใช้ได้อย่างโดดเด่น เพื่อสื่อความหมายอันบ่งบอกความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ กลวิธีที่ใช้คำ การเล่นเสียงและการเล่นคำ และ ผลการศึกษาของชลลดา มงคลวนิช (2542) พบว่ามีการเลือกสรรถ้อยคำในทำนองเดียวกันกับการใช้ ถ้อยคำใน บทกวี นอกจากนี้ยังมีการใช้คำเสริมสร้อย การเล่นคำ และการเล่นความหมายของคำ ส่วนในด้านการใช้สำนวน ในเพลงไทยลูกทุ่ง มีทั้งการดัดแปลงสำนวนเดิม และการสร้างใหม่ จากผลการศึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ สื่อความคิดและอารมณ์ จากผู้ประพันธ์เพลง

3. จากการวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ พบว่าบทเพลงของหนู มิเตอร์ มีองค์ประกอบของวรรณศิลป์ด้านการใช้ภาพพจน์ ได้แก่ ภาพพจน์เปรียบเทียบ (อุปมา อุป้องค์) ภาพพจน์ สิ่งแทน (สัญลักษณ์ นามนัย) ภาพพจน์สมมติ(บุคลาธิษฐาน สมมุติภาวะ) ภาพพจน์ขัดแย้ง (ปฏิปจน์ ปฏิพากย์) และภาพพจน์เกินจริง (อติพจน์) หากพิจารณาจากจำนวนบทเพลงที่ปรากฏภาพพจน์พบว่า มีบทเพลงที่ใช้ ภาพพจน์ขัดแย้งแบบปฏิปจน์มากที่สุด จำนวน 12 บทเพลง รองลงมาคือภาพพจน์สิ่งแทนแบบสัญลักษณ์ จำนวน 11 บทเพลง และภาพพจน์เปรียบเทียบ แบบอุปมา จำนวน 10 บทเพลง แต่ไม่พบบทเพลงที่ปรากฏ ภาพพจน์เลียนเสียง (สัทพจน์)

ส่วนองค์ประกอบของวรรณศิลป์ด้านการใช้ภาษา พบว่า มีการเล่นคำมากที่สุด จำนวน 9 บทเพลง การซ้ำเสียง 8 บทเพลง และการซ้ำคำ 4 บทเพลง

หนู มิเตอร์ ได้ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ด้านการใช้ภาพพจน์และการใช้คำ ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านภาษาที่ งดงามและเรียบง่าย จึงทำให้เพลงของเขาได้รับความนิยมจากผู้ฟังอย่างต่อเนื่อง เช่น เพลงข้างหลังภาพ เพลงขอ หมอนใบนั้นที่เธอฝืนยามหนุน เพลงไร้อัยค้อยรัก พบรักปากน้ำโพ เป็นต้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ บุญยงค์ เกศเทศ (2532, หน้า 68) ที่ว่า เพลงบางเพลงมีศิลปะในการใช้ภาษา มีความแปลกใหม่ มีการใช้ภาษาที่แปลก ใหม่ น่าสนใจ มีโวหารคมคาย มีความหมายลึกซึ้ง ใช้สัญลักษณ์หรือมีแง่มุมที่สามารถสะท้อนอารมณ์ผู้ฟัง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับชั้นเชิงของผู้ประพันธ์แต่ละคน จึงกล่าวได้ว่าหนู มิเตอร์ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการประพันธ์เพลง และลักษณะ สุขสุวรรณ (2521, หน้า 302-304) กล่าวว่าในด้านการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งมีลักษณะการใช้คำง่าย มีการซ้ำคำ การเล่นคำ การใช้คำขยายแปลกๆ การใช้คำไพเราะทั้งในด้านฉันทลักษณ์และเลือกใช้ได้เหมาะสม กับอารมณ์เพลง ซึ่งการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลาย เพราะการใช้ภาษามีทั้ง ตรงไปตรงมา และตีความส่วนมาก มักใช้ภาษาง่ายๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตรงกับผู้ประพันธ์ต้องการ

หนู มิเตอร์ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการประพันธ์เพลง ดังนั้นสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงได้ อนุมัติปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาดนตรีไทยสมัยนิยม และได้เข้ารับพระราชทาน ปริญญาบัตรในวันที่ 3 มีนาคม 2558 ณ อาคารหอประชุมพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (คมชัดลึก, ออนไลน์)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาในด้านสังคม วัฒนธรรมและภาษา สามารถนำไปใช้ ประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาทั้งวัฒนธรรม วิชาวรรณกรรมวิจารณ์ และวิชาประดิษฐ์การทางภาษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทและความสัมพันธ์ของเพลงลูกทุ่งกับวิถีชีวิตของชุมชน เพราะเพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่บันทึกสังคมไทย
2. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมาศึกษาในฐานะที่เป็นบทร้อยกรองปัจจุบัน เพราะบทเพลงลูกทุ่งมีลักษณะเป็นบทร้อยกรอง มีสัมผัสและวรรณศิลป์ทางภาษา
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงของผู้ประพันธ์เพลงท่านอื่นกับหนู มิเตอร์ เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ลีลาภาษาของผู้ประพันธ์เพลง

เอกสารอ้างอิง

- กระแสร้ มาลาภรณ์. (2522). **วรรณคดีวิเคราะห์ : หลักบางประการ**. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติวุฒิ เฒ่าบ้านฝาง. (2551). **จินตภาพภาษาถิ่นอีสานที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เกศราพร พรหมนิมิตกุล. (2555). ความงามของภาษาในเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษาเพลงฮิตติดชาร์ตลูกทุ่งมหานคร. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 9(2), 83-100.
- เขตต์อรัญ เลิศพิพัฒน์. (2545). **คิดคำทำเพลง : ศิลปะการแต่งเนื้อเพลงไทย**. กรุงเทพฯ : ชมรมคีตกวี.
- จรรยา หอมระรื่น. (2534). **วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของพร ภิรมย์**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา บัวบาน. (2548). **คำนิยมทางวัตถุที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ช่วงปี พ.ศ. 2540-2547**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต(ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา ดำรงค์เลิศ. (2533). **วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา.
- เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2532). **ลมหายใจพื้นบ้านในเพลงลูกทุ่ง**. ใน **ดวลเพลงลูกทุ่ง จากเพลงพื้นบ้านถึงเพลงลูกทุ่ง**. หน้า 30-74. กรุงเทพฯ : สมาคมกวีพัฒนา.
- ชรินทร์ อินทะสุวรรณ. (2554). **ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของประจวบ วงศ์วิชา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชลลดา มงคลวนิช. (2542). **ลักษณะภาษา และภาพสะท้อนวัฒนธรรมไทย จากเพลงไทยลูกทุ่ง**. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต (ภาษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2550). **ทักษะการเขียนภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงศิลป์ สุขแสน. (2548). **วิถีอีสานจากเพลงลูกทุ่งของไมค์ ภิรมย์พร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธเนศ เวศ์ภาดา. (2549). **หอมโลกวรรณศิลป์**. กรุงเทพฯ : ปาเจรา.
- เนตรนภา ยั่วเที่ยง. (2553). **ลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ**. **หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย (วรรณคดี) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2532). **การสืบค้นทางภาษาและวรรณคดี**. มหาสารคาม : เรือนเย็น.
- _____. (2536). **ตลอดวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.

- ประคอง เจริญจิตรกรรม. (2551). **หลักการเขียนวิจารณ์วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สภา. (2558, เมษายน 10). ใน **คมชัดลึก**. [Online]. Available :
<http://www.komchadluek.net>. [2558, เมษายน 19].
- ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. (2552). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รสริน ดิษฐบรรจง. (2552). **การเขียน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักคณะกรรมการ. (2532). **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่ง**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สมยศ สิงห์คำ. (2534). **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 2**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). **จะฟังเพลงอย่างไรให้ไพเราะ**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- หนู มิเตอร์. (2556, มกราคม 27). **วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์**. [Online]. Available :
highlight.kapook.com/view. [2556, มกราคม 30].
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554). **วรรณกรรมวิจารณ์ : ร้อยกรองปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.